

T. B. M. M. (S. Sayısı : 276)

Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/622)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K.K. Gn. Md. 07/101-2324/04590

17 . 10 . 1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 4.10.1989 tarihinde kararlaştırılan «Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Sendikalar ve üst kuruluşları gerçekte toplumun büyük bir kitlesini oluşturan işçilerin ortak ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, işçi ile işveren arasında çıkabilecek uyuşmazlıklar yönünden toplum düzeninin bozulmasını önleyecek birer denge unsurudur.

Ülkemizdeki sendikaların kurulması 5018 sayılı «İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun» ile 20 Şubat 1947 tarihinde mümkün olabilmıştır. Daha sonra ihtiyaçlara göre çıkarılan kanunlarla yeni düzenlemeler yapılmıştır.

7 Kasım 1982 tarihinde kabul edilen 2709 sayılı T. C. Anayasasının sendikal haklar ile ilgili hükümleri gereğince çıkarılan 2821 sayılı Sendikalar Kanununun bugüne kadarki uygulanmasında ortaya çıkan ve bazı farklı yorum ve anlayışlara yol açan geçici 4 üncü maddesindeki hükmün açıklığa kavuşturulması için bu değişiklik yapılmaktadır.

Öte yandan ücret ve iş süresi gibi çalışma şartlarını düzenleyen bir müessese olarak meydana çıkan toplu iş sözleşmesi, sanayileşmeye bağlı olarak hızla gelişmiş, günü-

müzde ülkenin ekonomik ve sosyal sorunlarına da çözüm getiren bir kapsama ulaşmış bulunmaktadır.

Uluslararası forumlarda kabul edilmiş olan «Her ülke toplu pazarlık sistemini, ortaya çıkan yeni şartlar ve millî bünyesine göre düzenler.» prensibine uygun olarak toplu pazarlık sistemi memleketimizde de ekonomik ve sosyal şartlarımıza uygun olarak düzenlenmiştir.

Anayasamızda bir hak olarak kabul edilen toplu iş sözleşmesi ile, işçiler ve işverenler karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemektedirler.

Toplu sözleşme pazarlığı; arabuluculuk, uzlaştırma gibi barışçı; grev ve lokavt gibi mücadelecî çözüm yollarıyla desteklenmekte, toplu iş sözleşmesi yapma hakkı gibi grev de yasalarda bir hak olarak düzenlenmektedir.

Anayasamızın 54 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının «Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir.» hükmüne uygun olarak 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 33 üncü maddesinde grev ve lokavtın ertelenebileceği haller gösterilmiştir. Maddenin birinci fıkrasına göre, genel sağlığı veya millî güvenliği bözucu nitelikte bulunan kanunî bir grev veya lokavt, Bakanlar Kurulu kararı ile altmış gün süre ile ertelenebilecektir. Görüldüğü üzere, genel sağlık ve millî güvenlik gibi doğrudan doğruya toplumun geleceğini ilgilendiren konularda erteleme imkânı tanınmakta, toplu iş sözleşmesi pazarlığında taraflara biraz daha düşünme fırsatı verilerek bu süre içerisinde anlaşmaya varmaları amaçlanmaktadır. Batı ülkelerinde grev ve lokavtta geçen sürelerin, memleketimizde grev veya lokavtta geçen sürelerle nazaran çok kısa olduğu nazara alındığında, fevkalade haller için öngörülen altmış günlük anlaşabilme süresinin kısa olduğu düşünülmektedir. Nitekim bu süre 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda doksan gün olabilmekte idi. Bu itibarla; 2822 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki altmış günlük erteleme süresinin doksan güne çıkarılması uygun bulunmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — 2821 sayılı Sendikalar Kanununun geçici 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile, bu Kanunun yürürlüğe girdiği 7.5.1983 tarihinden önce seçilmiş bulunan emekli sendika yöneticilerine dört dönemi doldurduktan sonra iki dönem daha seçilme hakkı tanınmıştır.

Organlara seçilebilmeyi belli bir süre ile sınırlayan kanun, geçici dördüncü maddeyle bir geçiş dönemi öngörmüştür. Böylelikle sendikaların, Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte deneyimli yöneticilerden mahrum kalmaları önlenmiştir. Bu sebeple de 7.5.1983 tarihinden bugüne kadar sendikalaşma faaliyetlerinde tecrübeli sendikacıların yönetiminde bir süre daha bulunmalarına imkân tanınmasının faydalı olacağı düşünülmüştür.

Geçici 4 üncü maddenin konuluş amacı, mevcut yöneticileri tasfiye etmek değil, aksine durumlarını korumak ve belirli süre sendikacılık yapmış 'bilgili ve tecrübeli sendikacıların tekrar aday olabilmelerine imkân tanınmaktadır. Bu itibarla yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olup sendika yöneticisi durumunda bulunanlardan kanunun yayımı tarihinde dört olağan genel kurul dönemini dolduranlara verilmiş olan iki dönem seçilebilme imkânına ilâveten bir dönem daha seçilebilme imkânı tanınmaktadır.

Madde 2. — Genel gerekçede de açıklandığı üzere 60 günlük erteleme süresi 90 güne çıkarılmaktadır.

Madde 3 - 4. — Yürürlük ve yürütme ile ilgilidir.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu
Esas No. : 1/622
Karar No. : 2

23 . 10 . 1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek Başkanlıkça 18.10.1989 tarihinde Komisyonumuza havale edilen 1/622 Esas Sayılı «Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 20.10.1989 tarihli 2 nci Birleşiminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türk - İş ve TİSK temsilcilerinin de katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Esas itibariyle tümü Komisyonumuzca uygun bulunan tasarının maddelerine geçilmiş ve maddelerde yapılan değişiklikler aşağıda sırasıyla gösterilmiştir.

Tasarının gerekçesinde de belirtildiği gibi, Sendikalar Kanununun yürürlüğe girdiği 7.5.1983 tarihinden bu yana, tecrübeli sendikacıların bir süre daha sendikaların yönetiminde bulunmaları bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve bunu gerçekleştirmek için 25.8.1989 tarihli ve 3449 sayılı Kanunun 18 inci maddesi ile Kanunun geçici 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek sigortalı olarak çalışan sendikacıların, iki dönem daha seçilebilme hakları 7.5.1983 tarihinden itibaren dört döneme çıkartılmıştır.

Tasarı, bu defa yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olup, sendika yöneticisi durumunda bulunanlardan, kanunun yayımı tarihinde dört olağan genel kurul dönemini dolduranlara verilen iki dönem seçilme imkânına ilâveten bir dönem daha seçilebilme imkânı tanınmakta idi. Komisyonumuz 3449 sayılı Kanun ile paralelliği sağlamak için tasarı ile getirilen bir dönem daha seçilme hakkını iki döneme çıkarmıştır.

Ayrıca bu maddenin uygulanması bakımından yargı organlarına intikal etmiş olaylarda çözümü kolaylaştırmak bakımından maddenin sonuna «Bu hüküm yargıya intikal etmiş uyuşmazlıklarda da uygulanır» ibaresi ilave edilmiş ve madde değişik bu şekliyle kabul edilmiştir.

Tasarının 2 nci maddesi ise, grev hakkını kısıtlayıcı düzenleme yapıldığı yolunda meydana gelebilecek tereddütleri gidermek, amacıyla tasarı metninden çıkartılmıştır.

Yapılan bu değişikliklere uygun olarak tasarının başlığı da yeniden düzenlenmiştir.

Tasarının 2 nci maddesi metinden çıkarıldığı için yürürlük ve yürütme maddesi sırasıyla 2 ve 3 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Mustafa Balçılar
Eskişehir

Sözcü
İbrahim Öztürk
Adana

Üye
Sait Ekinci
Burdur

Üye
Mustafa Kul
Erzincan

Üye
Öner Miski
Hatay

Üye
Türkân Akyol
İzmir

Üye
Rauf Ertekin
Kütahya

Başkanvekil:
Burhan Kara
Giresun

Kâtip
Hamdi Özsoy
Afyon

Üye
Nevzat Aksu
Çorum

Üye
Mehmet Akdemir
Gaziantep

Üye
Ali Uyar
Hatay

Üye
Halil Çulhaoğlu
İzmir

Üye
Talat Sargın
Tokat

Üye
Mahmut Orhon
Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2821 sayılı Sendikalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesinin Üçüncü Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bağlı buldukları Kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarında görevli bulunanlar dört olağan genel kurul dönemini dolduruncaya kadar ve ayrıca üç olağan genel kurul dönemi daha seçilebilirler.»

MADDE 2. — 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 33 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Karar verilmiş veya başlanmış olan kanunî bir grev veya lokavt genel sağlığı veya millî güvenliği bozucu nitelikte ise Bakanlar Kurulu bu uyuşmazlıkta grev ve lokavtı bir kararname ile doksan gün süre ile erteleyebilir. Erteleme süresi, kararnamenin yayını tarihinde işlemeye başlar.»

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2821 Sayılı Sendikalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2821 sayılı Sendikalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesinin Üçüncü Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bağlı buldukları Kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarında görevli bulunanlar dört olağan genel kurul dönemini dolduruncaya kadar ve ayrıca dört olağan genel kurul dönemi daha seçilebilirler. Bu hüküm yargıya intikal etmiş uyuşmazlıklarda da uygulanır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan

T. Özal

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

A. Bozer

Devlet Bakanı

G. Taner

Devlet Bakanı

I. Çelebi

Devlet Bakanı

I. Özarslan

Devlet Bakanı

E. Konukman

Adalet Bakanı

M. O. Sungurlu

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Maliye ve Gümrük Bakanı

E. Pakdemirli

Bayındırlık ve İskân Bakanı

C. Altinkaya

Ulaştırma Bakanı

C. Tuncer

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

İ. Aykut

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

F. Kurt

Devlet Bakanı

K. İnan

Devlet Bakanı

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Yazar

Devlet Bakanı

S. Sert

Devlet Bakanı

İ. Aşkın

Millî Savunma Bakanı

İ. S. Giray

Dışişleri Bakanı

A. M. Yılmaz

Millî Eğitim Bakanı

A. Akyol

Sağlık Bakanı

H. Şivgin

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

L. Kayalar

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ş. Yürür

Kültür Bakanı

N. K. Zeybek

Turizm Bakanı

İ. Aküzüm

(Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

